

NY DOM FRA HØYESTERETT: IKKE OBJEKTIVT STRAFFE-ANSVAR VED FORETAKSSTRAFF

21. april 2021

Høyesterett avsa 15. april 2021 dom hvor spørsmålet var om et aksjeselskap kunne ilegges foretaksstraff for å ha gjort bruk av en utlendings arbeidskraft som ikke hadde oppholds- og arbeidstillatelse i Norge. Det ble konkludert med at aksjeselskapet skulle ilegges foretaksstraff med en bot på 30 000 kroner for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a. Avgjørelsen fastslår at det ikke gjelder et objektivt straffansvar for foretak.

BETYDNING AV DOMMEN

Høyesteretts avgjørelse får betydning for skyldkravet ved foretaksstraff. Det er nå avklart at foretaksstraff kan ilegges ved ordinær uaktsomhet, og at det ikke gjelder et objektivt straffansvar.

Videre medfører Høyesteretts avgjørelse en plikt for foretak til å undersøke om utenlandsk arbeidskraft har arbeidstillatelse i Norge. Et brudd på undersøkelsesplikten vil fort bli ansett å være uaktsomt eller grovt uaktsomt, og medføre at skyldkravet for illeggelse av foretaksstraff er oppfylt.

Høyesteretts avgjørelse vil også få betydning for påtalemyndighetens og rettens utmåling av foretaksstraff. Beløpsopplysningen i forelegget vil bli tillagt stor vekt, og det må foreligge gode grunner for å fravike denne.

BAKGRUNN FOR SAKEN

En utlending var ansatt som daglig leder i et norsk aksjeselskap. Vedkommende hadde ikke oppholds- og arbeidstillatelse i Norge. Samtidig var det forhold som tilsa at arbeidsgiver kunne stole på daglig leders opplysninger om at han hadde tillatelse til å arbeide i Norge. Blant annet var han registrert i Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, og han hadde skattekort.

Det ble utferdiget forelegg mot aksjeselskapet for overtredelse av utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a. Boten som ble ilagt i forelegget, var på 25 000 kroner. Forelegget informerte videre om

at dersom forelegget ikke ble vedtatt ville det bli lagt ned påstand om bot på 30 000 kroner. Aksjeselskapet vedtok ikke forelegget, og ble derfor oversendt tingretten for pådømmelse. Aktor gikk bort fra det som var anmodet i forelegget, og la ned påstand om en bot på 500 000 kroner.

HØYESTERETTS VURDERING AV SKYLDKRAVET

Høyesterett tok blant annet stilling til skyldkravet for foretaksstraff. Etter ordlyden i straffeloven § 27 og bestemmelsens forarbeider gjelder det et objektivt straffansvar for foretak. Høyesterett la til grunn at menneskerettskonvensjonen («EMK») artikkel 6 nr. 2 og artikkel 7 oppstiller et forbud mot straff på et rent objektivt grunnlag. Straffeloven § 27 kunne derfor ikke praktiseres slik at det gjelder et objektivt straffansvar for foretak.

For å unngå motstrid med EMK ble det lagt til grunn at foretaksstraff kan ilegges ved ordinær uaktsomhet. Det var etter Høyesteretts syn ikke krav om forsett eller grov uaktsomhet for å legge foretaksstraff slik utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a gir uttrykk for.

HØYESTERETTS VURDERING AV HVORVIDT SKYLDKRAVET VAR OPPFYLT

Etter å ha konkludert med at skyldkravet for foretaksstraff er ordinær uaktsomhet, ble det vurdert hvorvidt aksjeselskapets styreleder hadde handlet uaktsomt. Høyesterett mente det var uaktsomt av styreleder å ikke undersøke om utlendingen hadde arbeidstillatelse. Imidlertid var ikke den manglende undersøkelsen grov uaktsom da utlendingen var registrert i Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, og hadde skattekort.

HØYESTERETTS UTMÅLING AV FORETAKSSTRAFF

Vilkårene for å ilegge foretaksstraff var oppfylt etter utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a. Høyesterett tok videre stilling til utmåling av foretaksstraff, og da særlig at det opprinnelig var gitt en bot på 25 000 kroner hvor det ble opplyst om at dersom forelegget ikke ble vedtatt, ville det bli lagt ned påstand om en bot på 30 000 kroner. Som nevnt la aktor ned påstand om 500 000 kroner i bot for tingretten og lagmannsretten.

Høyesterett mente at selv om påtalemyndigheten ikke formelt er bundet til det beløp som er varslet om i forelegget, bør siktede normalt kunne stole på at påtalemyndigheten vil legge ned en påstand i tråd med det som fremgår av forelegget. Det ble derfor lagt stor vekt på beløpsopplysningen i forelegget. Videre la Høyesterett vekt på at utlendingen fikk utbetalt en forsvarlig lønn, og at det ble foretatt skattetrekk. I tillegg hadde ikke styreleder handlet grovt uaktsomt. På denne bakgrunn ble aksjeselskapet idømt foretaksstraff med en bot på 30 000 kroner.